گۆڤاری زانکۆ بۆ زانستە مرۆڤایەتییەکان
ISSN (Print):2218-0222
ISSN (Online): 2412-396X

Vol.29 Issue Con2. 2025
ID No. 3539 (PP 205-221)
https://doi.org/10.21271/zjhs.29.Con2.14

توێژینەوە

هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان و ڕەچاوکردنی تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵان لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە

نزیرە صالح محمد / بەشی باخچەی منداڵان، کۆلێجی پەروەردەی بنەڕەت، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی هەرێمی کوردستان- عێراق

ديمەن حمه علي سعيد/ سەرپەرشتیاری پەروەردەیی، بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سلێمانی، سلێمانی، هەرێمی کوردستان – عێراق

پوختە

ئامانجی ئەم توێژینەوەیە بریتییە لەزانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بەپێی پلەبەندیان و گرنگی تایبەتمەندییەکانی جەستەیی ، زمانی ، مەعریفي ، هەڵچوونی، کۆمەڵایەتی، ڕەوشتی، هەروەها زانیی تایبەتمەندییەکان بەپێی بە برگەکانی و پلەبەندییان. توێژەران میتۆدی وەسفی شیکارییان بەکارهێناوە بەمەبەستی هێنادی ئامانجەکانی توێژینەوەکە، هەروەها زانیاریەکان لە ڕێگەی دابەشکردنی ڕاپرسي ڕەچاوکردنی پرۆگرامی باخچە کە لە (30) برگە پێکهاتبوو، شەش بواری گەشەی منداڵی باخچەی لەخۆگرتبوو لەتوێژینەوەی ئەلقورەیشي (2022) وەرگیراوە، توێژەران بۆ دڵنیابوون لە ڕاست و دروستی ڕاپرسیەکە ڕاستگۆیی و جێگریان بۆ دەرهێنایەوە، ڕاستگۆیی وەرگێران و ڕێکەوتنی ناوەکیان ئەنجامدا بەڵگەداربوون، هەروەها جێگیری بە ڕێگای هاوکۆلکەی کرۆنباخ ئەلفا و دابەشبوونی نیوەیی لە ئاستی پەسندا بوون، بەشێوەی نمونەی هەرەمەکی بەسەر 170 مامۆستای باخچە لە (10) باخچەی منداڵان لەشاری سلێمانی دابەشبوون، لە دیارترین ئەنجامەکان بریتیبوون لەوەی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ ڕەچاوکردنی تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵ بەگشتی لەئاستی زۆر گەورەدایە، هەروەها ڕەچاوکردنی تایبەتمەندیەکان بەپێی پلەبەندی تایبەتمەندی ڕەوشتی بە پلەی یەکەم دێت، پاشان تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی، دواتر تایبەتمەندی جەستەیی، پاشتر تایبەتمەندی زمانی، دوای ئەویش تایبەتمەندی مەعریفي و لە کۆتایدا تایبەتمەندی هەڵچونی بە پلەی شەشەم دێت لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستانن هەورەها ڕەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بەپێی برگەکانی تایبەتمەندییەکانی جەستەیی ، زمانی ، مەعریفي ، هەڵچوونی، کۆمەڵآیەتی، ڕەوشتی لەئاستی زۆر گەورەدایە، لەکۆتایدا توێژەران لەسەر بنەمای ئەنجامی توێژینەوەکە چەند ڕاسپاردەو پێشنیارێکیان پێشکەش کردووە.

CORRESPONDENCE
نزیرە صالح محمد
nazeera.mohammed@univsul.edu.iq

وەرگرتن 2025/01/21
بڵاوکردنەوە 2025/08/20

وشە سەرەکییەکان:
پرۆگرامی باخچەی منداڵان
تایبەتمەندی گەشە
مامۆستای باخچەی منداڵان

About the Journal
Zanco Journal of Humanity Sciences (ZJHS) is an international, multi-disciplinary, peer-reviewed, double-blind and open-access journal that enhances research in all fields of basic and applied sciences through the publication of high-quality articles that describe significant and novel works; and advance knowledge in a diversity of scientific fields. https://zancojournal.su.edu.krd/index.php/JAHS/about

پێشەکی :

جیهانی ئەمڕۆ ڕووبەڕووی چەندین بەربەست دەبێتەوە، کە ترس لە ڕەنگدانەوەی نەرێنی لەسەر ئایندەی جیهان زیاددەکات، پێویستی بەپەل دەردەخات بۆ پلاندانانی داهاتوو بۆ دڵنیابوون لە خۆپاراستن لەو کێشانەی کە ڕووبەڕوی نەوەکانی داهاتوو دەبێتەوە لە ئایندەدا. (ابراهيم و مهدي 2007: 721)

قۆناغی منداڵێتی زۆر گرنگە لە ژیانی مرۆڤ، چونکە لەو ماوە یەدا تۆوی دە ستێك و سە رە تای کە سێتییەکەی دە چێندرێت و چەکەرە دەکات و ئاراستە و مە یل و ئارەزوو و رە فتارەکانیشی هەر لەو ماوەیەدا دە ستنیشان دەکرێت، قوناغی باخچە ی منداڵانیش لە باشترین ماوەکان دادە نرێت بۆ فێرکردن و بەدەستهێنانی ئەزموون لای منداڵ، بەوەش لەڕێگەی کارو چالاکییە هەمەڕەنگەکان، کە کاردەکەنە سەر پێکهاتەی چەمکەکانی منداڵ و تێرکردنی حەزی زانینی شتە کان (حب الاستطلاع) و فێربوونی چەندین ئاراستەی ڕەفتاریانە، چونکە قوناغی منداڵێتی بەقوناغێکی زێرین دادەنرێت بۆ ئەوەی منداڵ تیایدا فێری چە مکەکان و زانین و زانیارییە پەیوەستەکان بێت بە وابەستەبوون و هاونیشتیمانیبوون و گە شە پێدانی توانستەکانی لە بواره جیاوازە کاندا (علی و امین، 2023: 131).

گرنگیدان بە باخچەی منداڵان و ئەو پرۆگرامانەی پێشکەش دەکرێن دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە لە قۆناغێکی هەستیار و زوویی ژیانی منداڵاندا مامەڵەیان لەگەڵ دەکەین، بەو پێیەی قۆناغی گەشەکردنی هەمەلایەنەی خێرایە، کە تێیدا هێزە دەروونییەکانی منداڵان گوڵ دەکەن، و پاڵنەرە مەعریفیەکانیان بە شێوەیەکی بەرچاو دیارە، کاتێک هەوڵدەدەن لە هەموو شتێک نزیک ببنەوە و هەموو شتێک چارەسەر بکەن، هەستەکانیان ئەو پەنجەرەیەن کە لە ڕێگەیانەوە سەیری ژینگە دەکەن بیانگۆڕن تا بتوانن بیناسن و باشتر مامەڵەی لەگەڵ بکەن و خۆیانی لەگەڵیدا بگونجێنن. بەرژەوەندی جیهانی بۆ پەروەردەی منداڵی سەرەتایی بۆ بەردەوامی زیادی کردووە، زۆرێک لە ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان پێشنیاریان کردووە کە پێویستە پەروەردە بۆ گەشەپێدانی بەردەوام لە ئاستی باخچەی منداڵاندا چالاک بکرێت، بە تایبەت لە ڕێگەی پرۆگرامی فەرمی لە چوارچێوەی ئەوەی کە یونسکۆ پێی دەڵێت "ئاڕاستەکردنەوەی مەنهەج بەرەو بەردەوامی" .

چەمکی پرۆگرامی خوێندن بریتییە لە کۆمەڵە ئەزموون و چالاکییەکان کە لەلایەن باخچەی منداڵان و قوتابخانە لە ژێر چاودێری ئەوەوە دابین دەکرێن. بە ئامانجی بەرکەوتنێ منداڵەکان بەو ئەزموون و چالاکییانە و کارلێککردنیان لەگەڵی، بەمەبەستی بەدەستهێنانی پەروەردە یان دەستکاریکردنی ڕەفتار کە دواجار دەبێتە هۆی بەدەستهێنانی گەشەکردنی هەمەلایەنە و یەکگرتوو بەجۆرێک کە لەگەڵ سەلیقە و توانای هەموو کەسێکدا بگونجێت، بەو پێیەی هەریەکەیان کەسایەتییەکی ناوازە و سەربەخۆیان هەیە. کە چێژ لە شتە جیاوازەکان وەردەگرێت لەوەی کە چێژی لێ وەردەگرێت. پرۆگرامێ باخچەی منداڵانیش لە ڕێگەی ئەو چالاکی و یارییانەی کە منداڵ ئەنجامی دەدات و ئەنجام دەدرێت، کە هەموویان کار بۆ گەیشتن بەو ئامانجانە دەکەن، سەرەتا لە ڕێگەی بەکارهێنانی وردە وردە هەستەکان و بەرجەستەکراوەکان ، پاشان نیمچە بەرجەستە و لە کۆتاییدا ئەبستراکت (عدس، 2004: 96) .

باخچەیەکی منداڵان هەر ئەرکێکی هەبێت، ئەم ئەرکانە بەدینایەن تەنها ئەندازەێ ئەوەی پرۆگرامەکانی بۆ دارێژراوە، و هەروەها بە ڕادەی ئەو وزە و توانایانەی کە لەم پرۆگرامانەدا دانراون کە یارمەتیدەرن بۆ بەدەستهێنانێ ئامانج و مەبەستەکان، پەروەردەش پرۆسەیەکی بەخشین و وەرگرتنە، پرۆگرامیش ئەو دیاریانەن کە دەیدەیت بە منداڵ لەم قۆناغەدا و وەرگیراویش گەڕانەوەی ئەو بەرهەمەیە کە تاک و کۆمەڵگا دەیچنێتەوە، پرۆگرامە باخچەی منداڵان لە چەند سەرچاوەیەکەی جۆراوجۆرەوە زانیاری دادەڕێژرێت، پەروەندێ هەیە بەو بارودۆخە مێژوویی و کۆمەڵایەتییەوە کە بووەتە هۆی دروستیوونی دامەزراندنی باخچە وەک دامەزراوەیەکی پەروەردەیی، بە تێروانینی هەندێکی تریش پەیوەستی دەکەن بەگرنگی قۆناغەکانی منداڵی و کاریگەرییەکانی لەسەر ژیانی منداڵان و کۆمەڵگا، تیروانینێکێ تر دەیبەستنەوە بەوەوە کە توێژینەوە زانستییەکان پێشکەشی دەکەن سەبارەت بە ئەرک و کاریگەرییەکانی باخچەێ منداڵان. (جاد، 2010: 27 لە ابراهيم و مهدى، 2018 : 730).

باخچەی منداڵان تایبەتمەندی خۆی هەیە لەژیانی منداڵانداو لەهەموو دامەزراوە پەروەردەییەکان گرنگی تایبەتی خۆی هەیە، چەمکی پرۆگرام لەباخچەی منداڵان مانایەکی جیاوازی هەیە لەپرۆگرامەکانی قۆناغەکانی بنەڕەتی و ئامادەیی لەبەرئەوەی تەنیا پرۆگرامێک نییە کەخۆی لەکۆمەڵێک بابەتی بگرێتەوە بەڵکو لەسەر کۆمەڵێک چالاکی دەوەستێت و پشتی پێدەبەستێت ئامانجی یەکەمی گەشەی توانای منداڵان و هەستەوەرەکانیەتی و تێرکردنی ئارەزوەکانی و دابینکردنی پێداویستیەکانی ودەرخستنی بەهرەو ئارەزوەکانیەتی. لەلایەکی دیکەوە لەسەرئاستی نێودەوڵەتی پرۆگرامگەلێکی فراوان پراکتیکی کراوە ئەوەی زۆرترین ناوبانگی هەیە بریتیە لەپرۆگرامی باخچیە منداڵان لە3-6 وەک ڕێبازی مۆنتیسۆری و های سکۆپ) دواتر پرۆگرامی ئیمیلی کە نوێترینیانە لە ئیتاڵیا،

ئەو سێ ڕێبازاە (سامیک) لەزۆرێک لە دەوڵەتان پراکتیک کراوە. هەرچی پرۆگرامی (لایچۆیمۆلی) شە ئەواو تاقیکراوەتەوە لەپلەی یەکەمدایە نمونەی ئەوپرۆگرامانەی کە بونیادنراوە لەسەردانکردنی ماڵان بریتیە لەپرۆگرامی (هبی) کەگونجا بۆپراکتیزەکردن کردن لەهەریەک لەتورکیا و باشوری ئەفریقیا و هۆڵەندا، هەروەها پرۆگرامی خزمەتگوزاری تەواو بۆ پەروەردەکردنی کۆمەڵگەی خۆجێی (لۆکاڵی) لە(هیندستان) کەئەویش ئەچێتە خانەی ئەو پرۆژانەی کە فرە ڕەهەندن کەپشت دەبەستێ بەپرۆگرامێک کەخزمەتکراو و چالاکی چاودێری گەشەی منداڵ لەخۆدەگرێ کەچاوەروانکراوبێت و ڕای دابەشکردنی شمەکان بۆ گەورەو بچوک هەموو ئاستەکان (الحوامدة و العدوان،2015:ص 26-38).

کێشەی توێژینەوەکە:

هەندێک لە توێژینەوە پەروەردەییەکان جەخت لەوە دەکەن کە زۆربەی ئەوانەی شارەزاییان هەیە لە پرۆگرامە فێرکارییەکان پێویستە ڕەچاوی تایبەتمەندیەکانی گەشەی منداڵ بکەن بۆ بەدەستهێنانی سوود وەرگرتن و وەرگرتنی زانیاری و کارمەیی. پێویستە پرۆگرامی باخچەی منداڵان جەخت بکاتەوە لەسەر ئامادەکردنی منداڵێک بۆ فێربوون وە دواتر بەکارهێنانی چالاکی لەلایەن منداڵانەوە بۆ ئەوەی بیربکاتەو و زاکیرەی بەهێز بکات و کارامەیی (بینین، گوێ گرتن، هەست کردن) بەهێز بکات. (قبوس،2021: 36)

لەبەرئەوەی زۆربەی توێژینەوەکانی وەک توێژینەوەی (عبدالونیس ،2019) جەخت دەکاتەوە لەوەی کە منداڵ لە قۆناغی باخچەی منداڵاندا بە دانانی پرۆگرامێک دەست پێدەکات کە گرنگی بدات بەو بنەمایانەی کە گرنگی دەدات بە گەشەکردنی منداڵ، پێویستە ئەم پرۆگرامە نەرمی تێدابێت و بتوانرێت چاکبکرێت کە بگونجێت لەگەڵ پێداویستی و بارودۆخی منداڵی باخچە ئەمەش دەبێتە هۆی دروستبوونی هاوسەنگیەک لە نێوان پرۆگرامە فێرکارییەکانی وبنەماکانی گەشەکردنی منداڵ لە باخچەی منداڵان (قرشی،2022 :3)

لە گۆشەیەکی ترەوە السلمی(2010) ئاماژەی بەوە داوە کە پێویستە هەڵسەنگاندن بۆ پرۆگرامە فێرکارییەکان بکرێت لەبەرئەوەی بەڵگە هەیە ئاماژە بەوە دەدات کە پرۆگرامە فێرکارییەکان ڕەچاوی هەندێ لە بنەماکانی گەشە ناکەن (السلمی،2010 :42) .

لەبەرئەوەی قۆناغی باخچەی منداڵان قۆناغی دروستکردنی ژیانی تاکەکانە و کاریگەرییەکانی دەردەکەوێت لەسەر هەموو تاکێک لە ژیانی ئایندەدا، بنەماکانی گەشەکردنی منداڵ ئاماژەیە بۆ کەسێتی منداڵ لەبەرئەوەی ئەو گەشەیەی تیایدا ڕووەدات قورسە بگۆڕێت یان چاکبکرێت لە دوایدا.

لەبەرئەوەی توێژەران و مامۆستایان شارەزایی مەیدانیان هەیە بەشێوەی ڕاستەوخۆ لە بواری پەروەردە و دەتوانن هەڵسەنگاندن بۆ پرۆگرامە فێرکارییەکان بکەن بزانن تا چەند گونجاوە بۆ تایبەتمەندیەکانی گەشە لەم قۆناغەدا.

ئەمەش بووە هۆی ئەوەی ئەو توێژەران لێکۆڵینەوە لە پرسی ئامادەکردنی مەنهەجی باخچەی منداڵان بکەن بەگوێرەی تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵ، بۆ ئەوەی بەشداربن لەگەڵ پێشکەوتن و پێشکەوتنە سەردەمییەکان لە بواری پەروەردەدا، توێژەران هەستیان بەوە کرد کە عەرەبی جدی هەیە ڕەوتەکان بەرەو گەیشتن بەم ئامانجە، بەڵام لە ئاست ئاستی تەماحدا نەژیاون، بۆیە دەبێت توێژینەوەکان چڕبکرێنەوە و هەوڵەکان یەکبخرێن.لەم جۆرە بابەتانەدا بەمەبەستی پەرەپێدانی پرۆگرامی باخچەی منداڵان بۆ ئەوەی بتوانن ڕۆڵی پێشەنگ بگرن لە دابینکردنی پێداویستیەکانی گەشەی منداڵان لە خوێندن، کارامەیی و چەمک و ئەزموونەکان وایان لێدەکات بە ئاسانی مامەڵە لەگەڵ پێشکەوتنەکانی سەردەمدا بکەن.

هەروەها یەکێك لەتوێژەرران وەک کادری پەروەردەیی کە چەند ساڵێکە وەک مامۆستا دواتریش وەک بەڕێوبەری باخچەی منداڵان و ئێستاش لە بواری سەرپەرشتیکردنی باخچەکانی منداڵانی (حکومی و ناحکومی) کار دەکەین وەک ئەندامی لیژنەی باڵای پرۆگرامەکان لە وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان بەریەککەوتنی ڕاستەوخۆمان هەیە لەگەڵ باخچەکانی منداڵان و وەک دامەزراوە هەروەها لەگەڵ بەڕێوەبەر و مامۆستایانی ئەو باخچانە ئەمەش هاندەرمان بوو بۆ ئەوەی بیر لە ئەنجامدانی ئەم توێژینەوە بکەین بۆ ئەوەی بگەینە دەرئەنجامێکی زانستی و پەروەردەیی لەسەر ئەو بابەتە.

پرسیاری سەرەکی بۆ ئەم توێژینەوەیە بریتیە

1- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایەبتمەندییەکانی گەشەی منداڵ بەگشتی چەندە؟

2- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایەبتمەندی جەتەستەیی لای منداڵ چەندە؟

3- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایەبتمەندی زمانی لای منداڵ چەندە؟

4- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایەبتمەندی مەعریفي لای منداڵ چەندە؟

5- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایەبتمەندی هەڵچوونی لای منداڵ چەندە؟

6- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی لای منداڵ چەندە؟
7- ئایا ئاستی ڕاچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی ڕەوشتی لای منداڵ چەندە؟

گرنگی توێژینەوەکە:

گرنگی تیوری:

1- گرنگی توێژینەوەکە لە ڕووی تیوری لەوەدایە کە ئەم توێژینەوەیە لەسەر گرنگی پرۆگرامی باخچەیە و تا چەند هەموو بواڕەکانی پێکاوە دەتوانێت ببێتە هۆی بنیاتنانی گەشەی منداڵ بەشێوەیەکی گشتگیر و تەواو، ئەگەر هەموو لایەنەکانی پێکابێت دەتوانرێت منداڵ سوودمەندبێت و لە هەموو ڕوویەکەوە گەشە بکات مەعریفی، هەڵچوونی کۆمەڵایەتی، ڕەوشتی، زمانەوانی و ئاینی).
2- زانینی کێشە و ئاستی ڕەزامەندی مامۆستایان یارمەتیدەرە بۆ هەڵسەندانگی پرۆگرامی باخچەی منداڵان.
ئەم توێژینەوەیە بابەتێکی نوێیە چونکە توێژینەوەی بەم شێوەیە نەکراوە پێشتر لە هەرێمی کوردستان بەپێی زانیاری توێژەران.
3- لە ڕووی تیوریەوە دەکرێت ئەم جۆرە توێژینەوەیە ببێتە هۆکار بۆ زیادبوونی سەرچاوە لە پەرتووکخانەی کوردی و ببێتە هۆی دەوڵەمەندکردنی زیاتر لە پرۆگرامی باخچەی منداڵان تا ئێستا سەرچاوەی کوردی لەسەری کەمە.

گرنگی لە ڕووی کرداریەوە:

1- وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان تا زیاتر دەربارەی گرنگی پرۆگرامی باخچەی منداڵان و گرنگی بۆ بنیاتنانی کەسێتی منداڵ و گەشەی گشتگیری تەواو سودمەندەبێت.
2- مامۆستایانی باخچەی منداڵان بەشێوەیەکی زانستیانە دەزانن پرۆگرامی باخچە لە چ ئاستێکدایە.
4- دایبابی منداڵان زیاتر لە تایبەتمەندیەکانی گەشەی منداڵ و پێداویستیەکانی و گرنگی پرۆگرام و باخچەی منداڵان بزانن.
5- بابەتێکێ نوێ بەزمانی کوردی بۆ کتێبخانە لە بواری باخچەی منداڵان زیادەبێت.

3. ئامانجی توێژینەوەکە

لە ڕوانگەی کێشەی توێژینەوە ئامانجەکانی توێژینەوەکە بریتین لە:
1- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵ بەگشتی چەندە؟
2- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرئۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی جەستەیی لای منداڵ چەندە؟
3- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی زمانی لای منداڵ چەندە؟
4- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی مەعریفي لای منداڵ چەندە؟
5- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی هەڵچوونی لای منداڵ چەندە؟
6- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی لای منداڵ چەندە؟
7- زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی ڕەوشتی لای منداڵ چەندە؟

4. سنوری توێژینەوەکە

بریتییە لە گشت مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە لە سنوری پەروەردەی گشتی شاری سلێمانی لە پەروەردەی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا (حکومی و ناحکومی) بۆ ساڵی خوێندنی (2022-2023).

5. زاروەکانی توێژینەوەکە

هەڵسەنگاندن

السامرائی (2001) پێناسەێ هەڵسەنگاندن دەکات بەوەی:
"کارێکی بەردەوامە ئامانجی دەرخستنی لایەنە بەهێزەکان و لاوازەکانە لە ڕوانگەی ئامانجی پەروەردەیی بە مەبەستی باشترکردنی پرۆگرام و بەرەوپێش بردی" (السامرائي، 2001 :75).
هەڵسەنگاندنی پەروەردەیی، بە مانا پەروەردەییە فراوانەکەی، بریتییە "لە پرۆسەیەکی ڕێکخراو بۆ کۆکردنەوە و شیکردنەوەی زانیارییەکان بە مەبەستی دیاریکردنی پلەی بەدەستهێنانی ئامانجە پەروەردەییەکان، و بڕیاردان سەبارەت بە چارەسەرکردنی

لاوازییەکان و دابینکردنی مەرج بۆ دروستکردنێ بارودۆخێکی گونجاو بۆ گەشەیەکێ هەمەلایەنەد لە ڕێگەی ڕێکخستنەوە و دەوڵەمەندکردنی ژینگەی پەروەردەییەکە (مجید، 2014: 29).

پڕۆگرام:

محمد (2004)پێناسەی پڕۆگرامی کردووە:

بریتیە لە کۆمەڵێک شارەزایی پەروەردەیی قوتابخانە پێش گەشتنی قۆناغی دەکات لە ناو قوتابخانە و دەرەوەی قوتابخانە بۆ هێنانەدی گەشەی گشتگیر و تەواو لە دروستکردنی بونیادنانی مرۆڤ بەپێی ئامانجێکی پەروەردەیی سنوردار و پلانێکی زانستی وێنەکراو (جەستەیی، دەروونی، عەقڵی، کۆمەڵایەتی و ئاینی (محمد، 2004: 66)

هەروەها عیسی (2005) دەڵێت: پڕۆگرام هەموو ئەو شارەزاییە کە قوتابی وەری دەگرێت لەژێر چاودێری قوتابخانە وە ئاڕاستەکردنی لە ناو پۆل یان دەرەوەی پۆل (عیسی، 2005: 16).

وە پێناسەی الوحیدی (2019) بەم جۆرەیە:

کۆمەڵێک شارەزایی و چالاکی و پیادەکارییەکان و پلان ڕێژیە، کە یارمەتی منداڵ دەدات بۆ هێنانەدی ئەنجامەکان و فێرکردن و ئامانجە فێرکارییە خوازراوەکان بە چاکترین جۆر کە لەتواناداید(الوحیدی، 2019: 16).

باخچەی منداڵان:

محمد (2004) پێناسەێ باخچەی منداڵان دەکات بەوەی: "ئەو دامەزراوە پەروەردەییە بۆ منداڵانی تەمەن (4 بۆ 6) ساڵ کە قۆناغێکی جیاوازتر لە قۆناغە فێرکاریەکانی تر یارمەتی منداڵ دەدات بۆ ئامادەکردنی بۆ چوونە قۆناغی بنەڕەتی" (محمد، 2004: 17)

بدر (2010) پێناسەی باخچەی منداڵان دەکات بەوەی: بریتیە "لەو قۆناغەی کە چاودێری منداڵ دەکات لە نێوان (3 بۆ4) ساڵ یان 7 ساڵ لە دەزگا پەروەردەییە کۆمەڵایەتیەکان کە ئامانج لێی بەدەستهێنانی گەشەی تەواو و گشتگیر و هاوسەنگ لە گشت بوارەکانی تەندروستی و ژیری و دەروونی و کۆمەڵایەتی هەروەها پاڵپشتیکردن و گەشە و تواناکانیەتی لە ڕێگەی یاری و چالاکی سەربەست" (بدر،2010: 18).

پڕۆگرامی باخچە بریتیە لە کۆمەڵە زنجیرەیەك لە چالاکی کەپێکهاتووە لە پێداویستیەکانی منداڵ وەگۆڕینی بۆ شارەزایی و زانیاری بگونجێت لەگەڵ ئاستی گەشەی منداڵ و کاریگەری دەبێت لەسەر هەندێ ڕەفتاری جیاواز دەبێتە هۆی کارلێکی لە گەڵ تاك و کۆمەڵگە (بدر، 2002، : 31) تایبەتمەندییەکانی باخچەی منداڵان لەم تۆژینەوەیەدا بریتییە "لە کۆمەڵێك گۆڕانکاری لە ڕووێ چەندێتی و چۆنیەتییەوە لە جیاوازەکانی گەشەوە بەسەر منداڵدا دێت لە ڕووێ (جەستەیی، زمانی، مەعریفی، هەڵچوونی" کۆمەڵایەتی و ڕەوشتییەوە) پێوانەدەکرێت دەربارەی منداڵەکان لەلایەن مامۆستایێ باخچەی منداڵانەوە لە شاری سلێمانی". باخچەێ منداڵان لەم تۆژینەوەیەدا بریتییە "لە کۆمەڵێك شارەزایی و چالاکی پەروەردەیی و زانستی و کۆمەڵایەتی و وەرزشی و هونەری لەناو پەرتوکی پڕۆگرامی خوێندنی باخچەدا دارێژراوە و لەلایەن مامۆستای باخچەوە جێ بەجي دەکرێت".

پێناسەی ڕێکاری تایبەتمەندییەکانی باخچەی منداڵان بریتییە "لەو نمرەیەی بەدەست دەهێنرێت لە ئەنجامی وەڵامدانەوەی پێوەری ڕەچاوکردنی تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵ لە پڕۆگرامی باخچە لەلایەن مامۆستایانی باخچەی منداڵانەوە لە شاری سلێمانی، دەربارەی منداڵانێ باخچە بۆ کۆمەڵێك تایبەتمەندی گەشەیی لە ڕووی (جەستەیی، زمانی، مەعریفی، هەڵچوونی" کۆمەڵایەتی و ڕەوشتییەوە).

2. چوارچێوەی تیۆری و تۆژینەوەکانی پێشوو

پڕۆگرامی باخچەی منداڵان:

چەمکی پڕۆگرام لە باخچەی منداڵان مانایەکی جیاوازی هەیە لە قۆناغەکانی تر (بنەڕەتی و ئامادەیی) پەروەردەکاران کۆکن لەسەر ئەوە.

پڕۆگرامی باخچە :بریتیە لەکۆمەڵێك شارەزایی ڕاستەوخۆ وناڕاستەوخۆ باخچە پێشکەشی منداڵانی دەکات لەسەر شێوازی چالاکی ناو پۆل و دەرەوەی پۆل بە مەبەستی گەشەکردنی منداڵا بە شێوەیەکی گشتگیر و تەواو و باشتر کردنی کەسێتی یان وە ئاڕاستەکردنی هەڵسوکەوتیان بە پێی ئامانجە پەروەردەییەکان(حبیب والهولی،2009 :217)

چەمکی پڕۆگرامی باخچە پڕۆگرامی باخچە بریتیە لەهەموو پێداویستیەکانی منداڵ و گۆڕینی بۆ شارەزای و ڕێکخستنی بگونجێت لەگەڵ ئاستی گەشەی منداڵدا، پڕۆگرام ڕێکخستن و پلانە بۆ چالاکیە پەروەردەی و تۆژینەوەکان (یدران،2003: 15)

پرۆگرامی باخچە تاوتوێی هەموو بوارەجیاوازەکانی هزری زانستی(العقلیه المعریفیه)وویژدانی و کۆمەڵایەتی و هەستی جوڵەیی و دەروونی مناڵ دەکات بەئامانجی گەشەکردنێکی گشتگیرو تەواو لەهەموو لایەنەکانی کەسیەتی مناڵ بو ئەوەی کەسیەتیەکی سەرکەوتوو دروستی هەبێت تا بتوانن بەشداربن لە دروست کردن و پێشخستنی کۆمەلگە (شریف،2014 :94)

پرۆگرامی باخچە ئیشارەتێکە بۆ بواریکی تەواو لە شارەزایی بۆ منداڵی بچووک کە لەناو چەند کۆمەڵەیەکدا و لە دەرەوەی ماڵ وە کاتێک ئەمە دەوترێت پرۆگرامی منداڵ پێک دێت لە هەموو هەلێکی فێربوون و گەشە بۆ منداڵ و دەرخستنی (ادرامونډ و ئەوانی تر، 2000 :34).

لەبەر ئەوە پرۆگرامی باخچە مانایەکی فراوانی هەیە و گرنگیەکیی تایبەتی هەیە هەموو ئەو شتانە دەگرێتەوە کە لە باخچەدا هەیە لە شارەزایی و چالاکی و ئامراز و هۆکار هەمووی بە ئاڕاستەی هێنانەدی گەشەیەکی گشتگیر و تەواو لە هەموو منداڵێکدا (شریف،2014 :94). هەروەها پلانێکی پەروەردەییە کەبەرجەستەکاری ئەوزانیاریە فەلسەفی و مێژووی و کلتوری و دەرونی و زانستیە هەڵبژێردراوانەیە کە لە پێکهاتە کەسیەکاندا ئاراستەکراوی پرۆگرامێکی تیۆریی تایبەتە (نظریه منهجیه خاصه) کەهەردەم پەروەردەکار لەگەشەو پێسخستنیاندایە وەبۆسودو بەرژەوەندی منداڵانی کۆمەڵگەو زامنکردنی کارەکە و پێشکەوتنیان لەگشت لایەنەکانەوە (الصانع،2006 : 187)

بوارەکانی پرۆگرامی باخچەی منداڵان

پرۆگرامی باخچەی منداڵان ئەم بوارنە لە خۆ دەگرێت:

1- هەموو بوارەکانی فێربوونی گەشەی منداڵ

2- چالاکی و ڕێگاکانی بیرکردنەوە

3- ڕێکخستنی ژورو بەسەربردنی کاتەکانی ڕۆژانە

4- هەموو ئەوپلان و چالاکیانەی کە گەورەکان بۆیان ئامادە دەکەن منداڵ بەهۆیەوە فێردەبێت پلان دارێژراو بێت یان بەپێچەوانەوە (درامون واخرون: 2000 :22)

ئامانجەکانی پرۆگرامی باخچە

پرۆگرامی باخچەی منداڵان بەشێوەیەکێ گشتی چەند ئامانجێکی هەیە لەوانە:

یەکەم/ دەستەبەرکردنی کەشێکی دڵنیایی ئارامی کەهاوکاری منداڵ بین بۆ گونجاندنی لەگەڵ کەشی باخچەو لەگەڵ دەوروبەری وئامادەیی بۆ قۆناغی دواتر لەگەڵ ڕەچاوکردنی شەقڵەکانی منداڵێتی و پێداویستیەکان

. دووەم/ گەشەپێدانی منداڵ بۆئەوەی ببێتە بونەوەرێکی کۆمەڵایەتی بەجۆرێک کەکلتورو نەریت وەرگرێت بگیانی کرانەوەو هاریکاری و پێکەوەی و بەشداری کاریگەری لایە هێز بکات.

سێیەم/ بەهێزکردنی پرۆسەی فێرکردن بۆگەشە پێدانی بەهرەی هەستەوەری و جەستەیەکانی منداڵ هەروەها هەستە سۆزداری و کۆمەڵایەتی و هزریەکانی گوزارشت بکات لەخودی خۆی و پێدوایستی و هەستیەکانی و بیردەکاتەوە خەیاڵ دەکات بەوەش شارەزایی و زانیاری فراوانتردەبێت و پەی ثیَ دەبات (الحبیب و الهولی، :251).

هەڵسەنگاندنی پرۆگرامێ باخچەی منداڵان:

شریف، 2014 باس لە هەڵسەنگاندنی پرۆگرامێ باخچەو مەبەستەکانێ دەکات بەوەی

هەڵسەنکاندنی پرۆگرامێ باخچە واتە تاچەند گۆرانکاری و دەستکاری پرۆگرامەکەکراوە لە ژێر رشنایێ ئامانج و تواناکانێ لەبەردەستە لە ڕوانگەێ ئەو ئامانجانەێ کە بۆ ئەو مەبەستە دارێژراوە.

بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی خوێندن چەند مەبەستێک هەیە لەوانە:

1- دڵنیابوون لەوەی کە ئەزموونەکانی پرۆگرام تا چەند پێداویستیيە مەعریفیەکانی منداڵان دابین دەکات، لەوانە خۆشەویستی و سەربەخۆیی دۆزینەوە.

2- دڵنیابوون لەوەی کە تا چەند توخمەکانی ناوەڕۆکی پپرۆگرام بەیەکەوە گرێدراون و یەکدەگرنەوە، هەرچەندە بەرنامەکانی منداڵان بەرفراوان و هەمەچەشنەش بن، دەبێت خزمەت بە ئامانجە هاوبەشەکان بکەن کە پێداویستیيەکانی منداڵەکان دابین بکات، لەوانەیە هەر کە منداڵەکە لە چیرۆک و گۆرانی تێر بوو، دواتر پێویستی بۆ گەڕان و دۆزینەوەێ شتێ نوێ بێت.

3- دڵنیابوون لەوەی تا چەند لۆجیکییەتی ریزبەندێ لە ناوەڕۆکەکەدا لەبەرچاو گیراوە، واتە گونجاوی ڕێکخستنی پرۆگرام و ڕێکخستنی بەپێی پێداویستی قۆناغەکانی گەشەکردنی جەستەێ منداڵ بێت،

4- ڕادەی هاوسەنگی نێوان پێکهاتەکانی بەرنامە و سەرچاوە ژینگەییەکانی ناوخۆیی گونجاوە.

5- ڕادەی گشتگیری ئەزموونە پەروەردەیی و پەروەردەییەکان بە بەراورد لەگەڵ ئامانجە دیاریکراوەکان لایەنە جۆراوجۆرەکانی ڕەفتار لەخۆدەگرێت. (شریف، 2014: 215).

گەشەی منداڵ

مەبەست لە گەشە ئەوەیە مرۆڤ لە حاڵەتی نادیار و (هاوسەنگی نیوە) و ماماوەند و لاوازی دەگۆڕێت بۆ حاڵەتی دیار هاوسەنگی گشتگیر (العجم، 2005: 19)

تایبەتمەندییەکانی گەشەێ منداڵ

محمد (2016) باس لە تایبەتمەندییەکانێ گەشەی منداڵ دەکات بەوەی

1- گەشەی جەستەیی و جوڵەیی:

منداڵا لەسێ ساڵی یەکەمی تەمەنیدا زۆر بە خێرایی گەشەدەکات، لە ڕووی جەستەیەوە، وەلە قۆناغی 4-6 ساڵیشدا گەشەی زۆر خێرایە لەلایەنی جەستەیی و جوڵەییەوە ، بەڵام بە ئەندازەی ساڵەکانی پێشووتر نیە.

1- لەم قۆناغەدا ماسولکە گەورەکان بەخێرایی گەشەدەکەن، کە ئەمەش وادەکات منداڵا بجوڵێتو بزێو بێت، لەگەڵا ئەوەشدا کە هێشتا ماسولکەکانی بەتەواوی گەشەیان نەکردوە، ئازووی ڕاکردن و هەڵبەزو دابەز دەکات. پیویستە لە باخچەدا هەڵی ئەنجامدانی چالاکی جەستەیی بۆ بڕەخسێنرێت.

2- منداڵا لەم قۆناغەدا تا ئەندازەیەك توانای کۆنترۆڵا کردنی خۆی هەیە بەڵام پێویستی بە ڕێنمایی گەورەکانە بۆ زاڵا بوون بەسەر جوڵەی جەستەییدا.

3- بەئاسانی ناتوانێت شتە بچوکەکان ببینێت چونکە هێشتا ماسولکە وردەکانی چاو گەشەیان نەکردووە،لەم قۆناغەدا منداڵا توانای بینینی وشەو نوسینی پێتە بچوکەکانی نیە، چونکە چاوەکانی زوو ماندوو دەبن.

4- منداڵا لە تەمەنی 5 ساڵیدا توانای لاسایکردنەوەی گەورەکانی هەیە ،لەڕوی نوسین و کێشانی شێوە ئەندازەییەکان. وەزانین و دیاریکردنی دەستی ڕاست وچەپی لە نوسیندا.

2- گەشەی ژیریی

مەبەست لە توانستە عەقلییەکان بریتییە لە چاوتێبڕین، وریایی، هەستکردن، زانین، یادکردنەوە، بەراوردکردن، هەڵسەنگاندن و بیرکردنەوە... هتد

1- توانستە عەقڵیەکانی منداڵ لەم قۆناغەدا پشت دەبەستێت بە چالاکی و کارلێککردنی لەگەڵا تاکەکانی تری کۆمەڵ و ئەو ژینگەیەی کە تیایدا دەژی.

2- لەم قۆناغەدا هەستەوەرەکانی منداڵ سەرچاوەی یەکەمن بۆ تێگەیشتن و کۆکردنەوەی زانیاری لەسەر جیهانی دەرەوە.

3- بۆ ڕەچاوکردنی گەشەی عەقلی پێویست دەکات منداڵا لەشتە سوك و ئاسانەکانەوە بەرەو قورس و ئالۆزەکان ببرێت.

3- گەشەی هەڵچونی

مەبەست لە هەڵچونییەکانی منداڵا: تورەیی،ترس، ئیرەیی، ڕقوکینە، وەرسبوون، دڵخۆشی، کامەرانی...هتد.

1- لەم قۆناغەدا هەڵچونەکانی منداڵا کت و پڕن بەخێرایی لەحاڵەتێکەوە بۆ حاڵەتێکی تر دەگۆڕێت ، بۆ نمونە لە گریان بۆ پێکەنین.

2- ڕێگەگرتن و بێزارکردن و لێ تێکدانی یارییەکانی منداڵا بەخێرایی تورە دەکات.

3- هەروەها ناتوانێت بەرگەی کەمی پێداویستیە فسیۆلۆجیەکانیش بگرێت، وەك برسێتی ، سەرما ، گەرما ئەمانە دەبنە هۆی بیزاربونی.

4- گەشەی کۆمەڵایەتی

1- لەم قۆناغەدا منداڵا زۆر ئارەزوی مولکداری و سنورداری دەکات و لەو باوەڕدایە دەبێت هەر خۆی سەنتەرو چەق بێت تەنها گرنگی بەو بدرێت، ئەمەش وا دەکات زۆر ئارەزووی کێ بڕکێ دەکات، زوو زوو تووندوتیژی لە نیوان منداڵەکاندا ڕوودەدات و کەلو پەلی یاری لەیەکتری دەستێنن.

2- منداڵا لەتەمەنی چوارسالیدا چالاکیە کۆمەڵایەتیەکانی بەلاوە چێژبەخشە، بەتایبەتی زۆربەی پەیوەندییەکۆمەڵایەتییەکانی لە گەڵ هاوتەمەنەکانی خۆیدا دەبێت، چونە لە ڕووی تەمەن و بیرکردنەوەو ڕەفتارو هەڵسوکەوتەوە لێك نزیکن.

3- لەم قۆناغەدا خەیاڵا و واقع تێکەڵا دەکات بەئاسانی ناتوانێت لەیەکتر جیایان بکاتەوە، پێویستی بە ڕێنمایی هەیە لەلایەن گەورەکانەوە.

4- دەبێت رەچاوی جیاوازی تاکی بکرێت. چونکە منداڵەکان چونیەك نین و هەندێکیان ئارەزوی سەرکردەییان هەیەو دەبنە مایەی بیزاری ئەوانیتر بە پێچەوانەشەوە هەندیکی تریان هیمن و لەسەر خۆن. (محمد، 2016: لا 18-20).

تۆێژینەوەکانی پێشوو

تۆێژینەوەی هێدگس و ئەوانی تر (Hedges et all, 2011)

بەناونیشانی پرۆگرامی ماوەی سەرەتاي منداڵی: پاڵپشت بۆ مەعریفە وەك چوارچێوە بۆ چەمکەکانی گرنگیدان بە منداڵان.

Early year's curriculum: funds of knowledge as a conceptual framework for children's interests

ئامانجی تۆێژینەوەکە بریتیی بوو لە زانینی مامۆستا چیان بەلاوە گرنگە بۆ منداڵەکان و چۆن مامەڵەی لەگەڵ دەکەن وە ئەو شێوازانەی کە پەیوەندی هەیەبە ئەزمونی منداڵەکان و پاڵشتی مەعریفیان.

هەروەها زانینی مامۆستایان چۆن هەڵبژاردەدەکەن و بەشداریدەکەن لە بنیاتنانەی پرۆگرامی کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری لەرێگەی پلان و کارلێکی فێربوون و فێرکردنەوە، میتۆد وەسفی بەکارهاتووە، ئامرازی راپرسی و ستراتیژی چاوپێکەوتن بەکارهاتووە، نمونە تۆێژینەوە بریتیین لە منداڵانی باخچەی منداڵانی تاکابونا کە تەمەن منداڵەکان لە نێوان 3-4 ساڵدا بێت، هەروەها لە سەنتەری فێرکردنی سەرەتاي و چاودێری بۆ ئەومنداڵانەی تەمەنیان لە نێوان 6 مانگ بۆ 5 ساڵدایە لە ئۆکلاند لە نیوزلەندا 10 مامۆستا و ٣٥ منداڵ بەشداربوون لە تۆێژینەوەکەدا، و چاوپێکەوتن لەگەڵ 11 دایك و باوك. ئەنجامی تۆێژینەوەکە دەریخست کە لە هەردوو سەنتەرەکە پەیوەندیەکی گەرم و گوڕو پتەو هەیە لە نێوان مامۆستایان و دایباباني منداڵەکان لەرێگەی کاریگەری پرۆگرامی باخچەوە.

هەروەهار یاری (چالاکی) وەك شێوازێکی زیندوو لەلایەن مامۆستاکانەوە پەیڕەودەکرێت بۆ گوزارشت و گرنگیپێدان و نواندن و دۆزینەوە و بەدواداچوون لەلایەن منداڵەکانەوە بەپێی پرۆگرامەکانی باخچە. (Hedges et all, 2011: 185).

تۆێژینەوەی درویش (2020)

بەناونیشان : شیکردنەوەی ناوەرۆکی کتێبی شارەزایي چالاکییەکانی منداڵانی باخچە 2KG

تحليل محتوى، كتاب الخبرات والانشطة، أطفال التمهيدي 2KG

ئامانجی تۆێژینەوەکە بۆشیکرنەوەی پەرتوکی پرۆگرامی شارەزایی چالاکییەکانی منداڵان و هەورەها زانینی ئاستی هاوشێوەیی و گونجانی ئەو وێنانەو بابەتانەی لەناو پەرتوکەکەدا هەن، وەسفي بەرکارهێناوە، نمونەی تۆێژینەوەکەی بریتییە لە پەرتوکی پرۆگرامی شارەزایی و چالاکی منداڵان قۆناغی دووی باخچە بۆساڵی خوێندنی2013-2014، تۆێژەر بۆ دیاریکردنی ئەو وێنانەو بابەتانەی ناو پەرتوکەکە لیستێکی ئامادەکردوە تایبەت بە ئامانجە رەفتارییەکانی منداڵانی باخچە لە هەشت بیرۆکە پێکهاتبوو (زمانی، زانستی، ژماری، تەندروستی، هونەر، کۆمەڵایەتی، نیشتمانی و ئاینی) ئەنجامی تۆێژینەوەکە دەریخست کە وێنەکان و بیرۆکەکان نزیکن لەیەکتر و رووبن لە پەرتوکەکەدا (درویش، 2020: 1).

تۆێژینەوەی ئەلقورشي (القرشي، 2022)

بە ناونیشانی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە شانشینی سعودیە بۆ تایبەتمەندییەکانی گەشە لەروانگەی مامۆستایانەوە.

مدى مراعاة منهج رياض الاطفال في المملكة العربية السعودية للخصائص النمائية من وجهة نظر المعلمات"

ئامانجی تۆێژینەوەکە بریتی بوو لە دەرخستنی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە شانشینی سعودیە بۆ تایبەتمەندییەکانی گەشە لەروانگەی مامۆستایانەوە ، تۆێژەر میتۆدی وەسفی شیکاری بەکارهێناوە وپشتی ئامرازی راپرسي بەستووە، نمونەی تۆێژینەوە پێکهاتبوو لە (377) مامۆستای یاخچە لە شاری تائف(طائف)، ئنجامی تۆێژینەوە ئەنجامی تۆێژینەوە کە دەریخست کە : پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئاراستەکردنی منداڵانی باخچە بۆ ئەو چالاکیانەی کە بازووە بچوکەکانیان بەهێز دەکات وەك نوسین و بڕین، هەروەها بەشداریدەکات بۆ راهێنان منداڵان لەسەر بەگوێگرتن لەقسەی کەسانی تر و یارمەتی منداڵ دەدا بۆ گێرانەوەی هندێك چیرۆکی کورت کەفێریبووە، هەروەها یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی منداڵ بتوانێ شوێنەکان دیاري بکات وەك: نزیك، دوور، سەرەوە، خوارەوە، راست چەپ، هەروەها لە رووی دەرونییەوە متمانەبەخۆبوونی بەهێزدەکات، هەروەها پرۆگرام باخچە منداڵ رادەهێنێت لەسەر مۆڵەت وەرگرتن بۆ چونە ژوورەوەو راهێنانی لەسەر رێزگرتنی رێنماییەکان و جێبەجێکردنی، منداڵ بتوانێ ئادابە گشتییەکان جێبەجێبکات و دووربکەونەوە لە رەفتاری نەشیاو خراپ (القرشي، 2022: 692).

تویژینەوەی محمود (2022)

بەناونیشانی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە ژێر رۆشنایی هەندێك لە وڵاتە پێشکەوتووەکان

مناهج رياض الاطفال في ضوء خبرات بعض الدول المتقدمة

ئامانجی تویژینەوەکە بریتی بوو لە لێکۆڵینەوەی لە پرۆگرام باخچەی منداڵان لە ولایەتەیەکگرتووەکانی ئەمریکا (ولایەتی کالیفۆرنیا و ئەڵمانیا (ولایەتی بافاریا) لە رووی ناوەرۆکی پرۆگرام، شێوازی فێرکرن، چالاکیە فێرکارییەکان، هۆکارەکانی فێرکردن، شێوازەکانی هەڵسەنگاندن، رۆڵی مامۆستا لە جێبەجێکردنی پرۆگرام، پەیوەستبوونی خێزان بە پرۆگرامی باخچەوە بۆ پەرەپێدانی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە وڵاتانی عەرەبی و جێبەجێکردنی و پەرەپێدانی رەگەزە پەروەردەیە نوێیەکان. میتۆدی وەسفي شیکاری بەکارهێناوە، لەئەنجامی تویژینەکەوەکە گەیشتە ئەوەی کە پێویستە بەشێوەیەکی گشتی وڵاتانی عەرەبی سود لە ئەزموونی وڵاتەپێشکەوتوەکان وەربگرن، هەروەها بنیاتانی پرۆگرامێکی هاوچەرخ بۆ منداڵانی باخچە کە گونجاوبێت لەگەڵ پەروەردەی نوێ و پێویستییە هاوچەرخیەکان لەژێر سێبەری شۆرشي زانیاری و ئاڵوگۆری ژمارەیی بێت (محمود، 2022: 121).

3 . ڕێکارەکانی جێبەجێکردنی تویژینەوەکە:

میتۆدی تویژینەوە

لەم تویژینەوەدا میتۆدی وەسفی شیکاری بەکارهاتووە.

کۆمەڵگەی تویژینەوە

کۆمەڵگەی تویژینەوە بریتیبە لە گشت مامۆستایانی باخچەی منداڵانی شاری سلێمانی هەردوو بەڕێوەبەرایەتی رۆژهەلآت و رۆژئاوا کەسەرجەمیان دەکاتە (257) مامۆستا، 186 لە بەڕێوەبەرایەتی رۆهەلآت و 71 لە بەڕێوەبەرایەتی رۆئاوا.

نمونەی تویژینەوە

لەم تویژینەوەیەدا نمونەی هەرەمەکی سادە هەڵبژێراوە. نمونەی تویژینەوەکە پێکدێت لە (170) مامۆستای باخچە دابەشبوون بەسەر (10) باخچەی منداڵاندا، (22) نێر و (148) مێ.

ئامرازی تویژینەوە:

لەم تویژینەوەیدا راپرسي رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچە بەکارهاتووە و بەسەر نمونەی تویژینەوەدا دابەشکراوە، لەم راپرسیەکە راستەخۆ لە تویژینەوەی القریشي (2022) وەرگیراوە، تویژینەویەکی وەرگیراوە لە ماستەری بلاونەکراوە لە زانکۆی تائف کۆلێژی پەروەردە، لەلایەن هالا وصل الله خلف الله القریشي (2022) ئامادەکراوە، راپرسیەکە لە (30) بڕگە پێکهاتووە، دابەشبووە بەسەر (6) بواری سەرەکیدا بەم شێوەیە بڕگەکان دابەشکراون:

1- تایبەتمەندی جەتەستەیی (4)

2- تایبەتمەندی زمانی (6)

3- تایبەتمەندی مەعریفي (5)

4- تایبەتمەندی هەڵچوونی (5)

5- تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی (5)

6- تایبەتمەندی رەوشتی (5)

زنجیرەی پێنجی ریزبەندی کە گونجاوە بۆ سروشتی ئەم تویژینەویە بەکارهاتووە بۆ دیزاینکردنی پێوەرەکە، جێگرەوەکانیش بەتەواوی رازیم (5) نمرە، رازیم (4) نمرە، بێ لایەن (3) نمرە، رازینیم (2) نمرە و بەتەواوی رازینیم (1) نمرە.

خشتەی (1) راستکردنەوەی راپرسی رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان

وەڵام	راپرسی رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان				
	بەتەواوی رازیم	رازیم	بێ لایەن	رازینیم	بەتەواوی رازینیم
نمرە	5	4	3	2	1
ناوەندی ژمێرەیی	4.20–5.0	3.40–4.20	2.60–3.40	1.80–2.60	1–1.80
نمرەی زایبوون	زۆر گەورەیە	گەورەیە	مامناوەند	لاواز	زۆر لاواز

راستگۆیی :

راستگۆیی روالەتی

بۆ دەرهێنانی نمرەی راستگۆیی تۆڕێنەوەی (القريشي (2022)) راستگۆیی شارەزایان (Referees Validity) بەکارهێناوە بۆ راپرسیەکە، بەسەر چەند پسپسۆری شارەزا دابشکراوە، دوای چاککردن و پایەندبون بە تێبینی شارەزایانەوە، هەروەها راستگۆی عاملیشیان بۆ رێکخستنی ناوخۆیی (الاتساق الداخلي) بەپێی هاوکۆلکەیێ پێرسن (Coefficient Correlation s'Pearson) بۆ بوارەکانی راپرسیەکە دەکردووە، ئەنجامی هەموویان بەڵگەدارببووەو گونجاو بوون بۆ جێبەجێکردن لەسەر نمونەی سەرەکی.

راستگۆیی وەرگێران:

تۆڕەران دوای وەرگێرانی راپرسیەکە بۆ سەر زمانی کوردی، بۆ دڵنیابوون لە دروستی وەرگێرانەکە داین بە پسپۆرێکی زمانی کوردی و وردبینی بۆ وەرگێرانەکە کرد، پاشان راپرسیکەیان خستە بەر دەم شارەزا و پسپۆرێکی زمانی عەرەبی تا بیکاتەوە بە عەرەبي و دوای بەراوردکردنی هەردوو راپرسیەکەن لەکۆتایدا داوا لە شارەزایەکی بواری دەرونزانی پەروەردەیی کرا کە هەلسەنگاندنی بۆ بکات و لەکۆتایدا، هیچ لەبرگەکان لانەبران و بەشێوەی کۆتایی دابەشکرا بەسەر نمونەی سەرەتایی تۆڕێنەوەکەدا.

تۆڕەران دوای وەرگێرانی راپرسیەکە بۆ سەر زمانی کوردی، بۆ دڵنیابوون لە دروستی وەرگێرانەکە داین بە پسپۆرێکی زمانی کوردی و وردبینی بۆ وەرگێرانەکە کرد، پاشان راپرسیکەیان خستە بەر دەم شارەزا و پسپۆرێکی زمانی عەرەبی تا بیکاتەوە بە عەرەبي و دوای بەراوردکردنی هەردوو راپرسیەکەن لەکۆتایدا داوا لە شارەزایەکی بواری دەرونزانی پەروەردەیی کرا کە هەلسەنگاندنی بۆ بکات و لەکۆتایدا، هیچ لەبرگەکان لانەبران و بەشێوەی کۆتایی دابەشکرا بەسەر نمونەی سەرەتایی تۆڕێنەوەکەدا.

هەروەها بەکارهێنانی راستگۆیی رێکەوتنی ناوەکی (اتساق الداخلي) بۆ دۆزینەوەی رێکەوتنی ناوەکی تۆڕەران (50) فۆرمیان دابەشکردوو بەسەر نمونەی تۆڕێنەوەکەدا و هەموو بوارەکان بەڵگەدارببوون.

خشتەیێ (2) هاوکۆلکەی پەیوەندی پێرسن بۆ نمرەی بوارەکانی راپرسیەکە
بە نمرەی کۆی گشتی و بوارەکان

	بوارەکان	ژمارەی برگەکان	پەیوەندی	ئاستی بەڵگەداری 0.01
1	تایبەتمەندی جەستەیی	4	.686**	بەڵگەدار.000
2	تایبەتمەندی زمانی	6	.508**	بەڵگەدار.001
3	تایبەتمەندی مەعریفي	5	.370**	بەڵگەدار.019
4	تایبەتمەندی هەڵچوونی	5	.245**	بەڵگەدار.002
5	تایبەتمەندی کۆمەلایەتی	5	.520**	بەڵگەدار.001
6	تایبەتمەندی رەوشتی	5	.716**	بەڵگەدار.000
	کۆی گشتی	30	.756**	بەڵگەدار.000

جێگیری :

تۆڕەران لەڕێگەی (40) نمونەی سەرەتاییەوە جێگربان بۆ تۆڕێنەوەکە کردووە بەبەکارهێنانی هاوکێشەی کرۆنباخ ئەلفا Cronbach's Alpha coefficient)) و بەتێکڕای گشتی بوارەکان (0.81) دەرچووە، هەورەها بەکارهێنانی دابەشکردنی نیوەیی بەرێگەی سپیرمان (Split Half Coefficient) بە تێکڕای گشتی بوارەکان (0.89) ، هەردوو ئەنجامی جێگریەکە لە ئاستی پەسند و زۆر باشدابوون.

کەرەستەی ئاماری تۆڕێنەوە:

بۆشیکردنەوەی ئەنجامی تۆڕێنەوەکە تۆڕەران پشتیان بەستووە بەبەرنامەی(SPSS) پاکێجی ئاماری بۆ زانستە کۆمەڵایەتییەکان، ئەم هاوکێشانە بەکارهاتووە:

- هاوکۆلکەی پێرسۆن Person
- رێگای شیکاری جیاواز بەرێگەی کرونباخ الفا Cronbach Alpha..
- ناوەندی ژمێرەیی: Mean
- لادانی پێوەری Standard deviation
- تاقیکردنەوەی تائي بۆ نمونەی سەربەخۆ Independent Samples T - Test
- تاقیکردنەوەی یەك رێگایی ئەنۆڤا One Way ANOVAs

4.ئەنجامەکانی توێژینەوە و شیکردنەوەیان:

ئەنجامی ئامانجی یەکەم:

زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندیەکانی گەشەی منداڵ بەگشتی چەندە؟

بۆ زانینی ئەم ئامانجە توێژەر ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری و بۆ هەر بوارێك لە بوارەکانی هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچەو نمرەی کۆی گشتی برگەکان دەرکرد، خشتەی ژمارە /3 ئەمە ڕوون دەکاتەوە.

خشتەی (3) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی ڕەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندیەکانی گەشەی منداڵ

ز	بوار	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی ڕەزامەندی
1	ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی جەستەیی لای منداڵ	4.3632	0.6555	زۆر گەورەیە
2	ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی زمانی لای منداڵ	4.3245	0.5214	زۆر گەورەیە
3	ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی مەعریفي لای منداڵ	4.3223	0.4606	زۆر گەورەیە
4	ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی هەڵچوونی لای منداڵ	4.3153	0.5007	زۆر گەورەیە
5	ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی منداڵ	4.3858	0.4669	زۆر گەورەیە
6	زانینی ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان بۆ تایبەتمەندی ڕەوشتی لای منداڵ	4.4847	0.4425	زۆر گەورەیە
	کۆی گشتی	4.366	0.5079	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 3 دەردەکەوێت کە کۆی گشتی ناوەندی ژمێرەی گشتی برتیبە لە (4.366) و لادانی پێوەری (0.5079) ئەمەش بە ئاستی زۆر گەورە دێت، هەروەها ناوەندی ژمێرەیی بۆ بوارەکان لە نێوان (4.3153 – 4.4847) و لادانی پێوەری لە نێوان (0.4425-0.6555)،

هەرچەندە جیاوازی نێوان تایەبتمەندییەکان بۆ پلەبەندی زۆر نیە، بەمشێوەیە بوو: تایبەتمەندی ڕەوشتی بە پلەی یەکەم دێت، پاشان تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی، دواتر تایبەتمەندی جەستەیی، پاشتر تایبەتمەندی زمانی ن دوای ئەویش تایبەتمەندی مەعریفي و لە کۆتایدا تایبەتمەندی هەڵچونی بە پلەی شەشەم دێت لە ڕوانگەی ماموّستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستان.

بەرای توێژەران بەرزی پلەی ڕەزامەندی ماموّستایان بۆ پرۆگرامی باخچە دەگەڕێتەوە بۆ ئەو بارودۆخەی ئیستا باخچەکانی هەرێمی کوردستان بە حکومی و ناحکومی بۆ ئەو پێداچوونەوەی وزارەتی پەروەردە دێ بۆ پرۆگرامی باخچە لە ساڵی 2019 و ئەو گۆڕانکاریانەی لە هەموو بوارەکانی پرۆگرامە باخچەدا کرا بۆ خزمەتکردنی پەروەردەو فێرکردن لەلایەن وزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان، بەمەبستی ڕەچاوکردنی هەموو لایەنەکانی گەشەی منداڵ، کە ئەمە ئامانجی گشتی و سەرەکی وزارەتی پەروەردەیە بۆ باخچەی منداڵان.

ئەنجامی ئامانجی دووەم:

ئاستی ڕەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی جەستەیی لای منداڵ چەندە؟

بۆ زانینی ئامانجی ئاستی ڕەچاوکردنی ڕۆگرامی باخچە بۆ تایبەتمەندی جەستەیی لای منداڵان ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری و بۆ برگەکانی تایبەتمەندی جەستەیی دەکرا، وەك لە خشتەی ژمارە /4 دا دەردەکەوێت.

خشتەی (4) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندیەکانی گەشەی جەستەیی منداڵ

ز	بڕگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
1	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە ئاراستەکردنی منداڵ بۆ چالاکیەکانی دەبێتە هۆی گەشەی ماسولکە گەورەکان وەک راکردن و سەرکەوتن بەسەر شوێنی بەرزدا.	4.2604	.89491	زۆر گەورەیە
2	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە ئاراستەکردنی منداڵ بۆ ئەو چالاکیانەی کە دەبێتە هۆی گەشەی ماسولکە بچوکەکان وەک نوسین و بڕین.	4.2882	.79524	زۆر گەورەیە
3	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە ئاراستەکردنی منداڵ بۆ هەستان بەو چالاکیانەی دەبێتە هۆی گەشەی دەماری وەک یاریەکانی بەهێزکردنی تەرکیز	4.3882	.67226	زۆر گەورەیە
4	پرۆگرامی باخچە چالاکی جیاواز پێشکەش دەکەن، لە نێوان چالاککەرەوەکان و هێمنکەرەوەکان.	4.2765	.76152	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 4 ناوەندی ژمێرەیی بۆ بڕگەکانی بواری تایەتمەندی جەستەیی لە نێوان (4.2604– 4.388) و لادانی پێوەری لە نێوان (.672- 894.) ، بەمەش دەردەکەوێت کەهەموو بڕگەکان بە ئاستی زۆر گەورە دێن لە روانگەی ماموستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستان، ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ توێژینەوەی (القرشي، 2022).

بەپێی ئەنجامەکە دەردەکەوێ کە راهێنانەکانی پرۆگرامی باخچە هاوکارن بۆ بەهێزبوونی ماسولکە بچووك و گەورەکان و تەکیزکردنی منداڵەکان و چالاکی جۆراوجۆر بۆ چالاکردن یان هێمنکردنەوەی منداڵەکان. بەرای توێژەران تێڕوانینی ماموستایانی باخچە بە بەشێوەیەکە زۆر ئەرێنییە بۆ پرۆگرامي باخچە بۆ تایبەتمەندی جستەیی دەگەڕێتەوە بۆ پرۆگرامی باخچە رەچاوی لایەنی گەشەی جەستەیی منداڵی باخچەی کردووە، چالاکیەکانی ناو پەرتوك و یارییەکان گونجاون راهێنانی گونجاوی تێدایە بۆ منداڵەکان.

ئەنجامی ئامانجی سێیەم:

زانینی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی زمانی لای منداڵ چەندە؟

بۆ زانینی ئەم ئامانجە توێژەر ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری و بۆ هەر بڕگەیەك لە بڕگەکانی بۆ تایبەتمەندی زمانی لە بوارەکانی هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچەو نمرەی کۆی گشتی بڕگەکان دەرکرد، خشتەی ژمارە /5 ئەمە روون دەکاتەوە.

خشتەی (5) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندیەکانی زمانی لای منداڵ

ز	بڕگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
5	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە راهێنانی منداڵ بۆ گوێگرتن لە قسەی کەسانی تر.	4.4497	.62594	زۆر گەورەیە
6	پرۆگرامی باخچە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی منداڵ ئەوەی لە ناخیدایە دەربببڕێت بە رستەی کورت.	4.3824	.68865	زۆر گەورەیە
7	پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ ئەوەی منداڵ بە ئاسانی فێری یاساکانی ڕێزمان ببێت وە تاک وجوت و کۆ.	4.3529	.67422	زۆر گەورەیە
8	پرۆگرامی باخچە زۆر ووشە پێشکەش بە منداڵ دەکات دەبێتە هۆی دەوڵەمەندکردنی سەرمایەی زمانی .	4.5385	.62678	زۆر گەورەیە
9	پرۆگرامی باخچە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی منداڵ بتوانێت هەندێک چیرۆکی کورت بگێڕێتەوەو فێری ببێت.	4.3765	.68762	زۆر گەورەیە
10	پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ منداڵ بۆ نوسینی وشە کورتەکان.	3.9464	1.06809	گەورەیە

لەخشتەی/ 5 دەردەکەوێت ناوەندی ژمێرەیی بۆ بوارەکان لە نێوان (3.9464 – 4.5385) و لادانی پێوەری لە نێوان (0.6259-1.0680) لەلەنێوان زۆر گەورەو گەورەدایە، بە پلەی یەکەم برگەی (6 و 9) بریتین لە " پرۆگرامی باخچە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی منداڵ ئەوەی لە ناخیدایە دەربببڕێت بە رستەی کورت و برگەی "پرۆگرامی باخچە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی منداڵ بتوانێت هەندێك چیرۆکی کورت بگێڕێتەوەو فێری ببێت" بەڵام برگەی (10) کە بریتییە لە" بە پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ منداڵ بۆ نوسینی وشە کورتەکان" بە پلەی (گەورە) نزمترین لە دێت . ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ ئەنجامی توێژینەوەی (القرشي، 2022) کە رەچاوکردنی تایەبتمەندی زمان لە پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە شانشینی سعودیە لە ئاستی (گەورە)دایە و برگەی (5و 9) بە لەی یەکەم دێن.

بەرای توێژەران دیدی مامۆستایانی باخچە بۆ پرۆگرام لە ئاستی زۆر گەورەدایە دەگەڕێتەوە

بۆ ئەوەی پەرتوکی پرۆگرام باخچە یارمەتیدەرە بۆ گەشەی زمانی منداڵ و وەرگرتن و پەرەپێدانی، هەروەها راهێنانی منداڵ لەسەر قسەکردن و گێرانەوەی چیرۆك و گوزارشت کردن لەوەی دەیەوێت بە رستەی کورت، و لەرێگەی چەند چالاکي و راهێنانەوە رۆژانە مامۆستا دەتوانێت راهێنان بە منداڵ بکات لەسەر لێهاتوییە جیاوازەکانی زمان کە دەبێتە هۆی پەرەپێدانی گوێگرتن و قسەکردنو ئامادەکرن بۆ خوێندن و نوسینەوە وو چانس بە منداڵ بدرت قسەبکات و گفتوگۆی سەربەستانە هەبێت لەنێوان خۆیاندان و لەگەڵ مامۆستادا، ئەمانە هەموو دەبنە هۆی بەرەو پێشچوونی گەشەی زمانی منداڵی باخچە.

ئەنجامی ئامانجی چوارەم:

زانینی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی مەعریفي لای منداڵ چەندە؟

بۆ زانینی ئەم ئامانجە توێژەر ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری و بۆ هەر برگەیەك لە برگەکانی کانی بواری تایبەتمەندی مەعریفي لای منداڵ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچەو نمرەی کۆی گشتی برگەکان دەرکرد، خشتەی ژمارە /6 ئەمە روون دەکاتەوە.

خشتەی (6) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندی مەعریفي لای منداڵ

ز	برگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
11	پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ ئەوەی منداڵ پرسیاری سادەبکات.	4.4706	.63597	زۆر گەورەیە
12	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە پرۆسەی (مژین) لە نێوان شتە لەیەکچو و هاوشێوەکان	4.0296	.75928	گەورەیە
13	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە جیاکاری لە نێوان قەبارەو کێشە جیاوازەکان.	4.3000	.65135	زۆر گەورەیە
14	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە رێکخستنی شتەکان بەدوا یەکدا و بەریزبەندی پێکردنیانە بەپێی قەبارە.	4.3882	.55670	زۆر گەورەیە
15	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە دیاریکردنی پەیوەندییە شوێنییەکان، وەکو (دوور، نزیک، راست، چەپ، لەبەردەم و لەدواوە).	4.4471	.65282	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 6 دەردەکەوێت ناوەندی ژمێرەیی بۆ بوارەکان لە نێوان (4.0296 – 4.4706) و لادانی پێوەری لە نێوان (.75928-63597.) لەلەنێوان زۆر گەورەو گەورەدایە، برگەی (16) بە پلەی یەکەم برگەی (11) بریتییە لە "پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە پرۆسەی (مژین) لە نێوان شتە لەیەکچو و هاوشێوەکان "، و برگەی (12) کە بریتییە لە " پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ هەستێ بە پرۆسەی (مژین) لە نێوان شتە لەیەکچو و هاوشێوەکان "، ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ ئەنجامی توێژینەوەی (القرشي، 2022)، کە ئەنجامی هەموو برگەکانی زۆرگەورە دەرچووە، بەڵام بە پێچەوانەی ئەم توێژینەیوەیە برگەی "پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ ئەوەی منداڵ پرسیاری سادە بکات" لە ریزیەندی ایەبتمەندی گەشەی مەعریفي بە پلەی کۆتایی دێت.

بەرای توێژەران ئەم ئەنجامە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە لە دیدی مامۆسایانەوە پرۆرام هاندەربووە بۆ ئەوەی زانیاری گشتی و ئەکادیمي زۆر بدات بەمنداڵ ا والێ بکات پرسیاری زۆری بۆ دروست ببێت و ئەدویدا بڕوات. دیدی مامۆستایانی باخچە بۆ پرۆگرام لە ئاستی زۆر گەورەدایە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی لە باخچەی منداڵاندا گرنگي دەدرێت بە بەلایەنی مەعریفي منداڵ و ئاشنا

کردنی بە زانیاریە زانستی و تایبەتییەکانی ژیان کە پێویستن بۆ منداڵ لەهەموو بوارەکان، بەتایبەتی چەمکە زانستی و بیرکارییەکان و هەنگاو بەهەنگاوی بە ریزبەندی یەکە بە یەکە بەپێی پرۆگرام و پلانی ماموستا زانیارییەکانیان پێ دەوترێت.

ئەنجامی ئامانجی پێنجەم:

زانینی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی هەڵچوونی لای منداڵ چەندە؟

خشتەی (7) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندی هەڵچوونی لای منداڵ

ز	بڕگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
16	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە کۆنترۆڵی هەڵچونە شەڕەنگێزییەکانی منداڵدا.	4.0118	.87958	گەورەیە
17	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە چۆنیەتی ڕێزگرتنی منداڵ بۆ هەستەکانی کەسانی تر.	4.3941	.69909	زۆر گەورەیە
18	پرۆگرامی باخچە بەدووڕە لە وروژاندنی هەستی ترس لە لای منداڵ.	4.4675	.65498	زۆر گەورەیە
19	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ بەهێزکردنی متمانە بەخۆبوون لەلای منداڵ.	4.5235	.57772	زۆر گەورەیە
20	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ ئەوەی منداڵ بە ئەرێنی کێبڕکێ بکات.	4.2294	.69679	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 7 دەردەکەوێت ناوەندی ژمێرەیی بۆ بوارەکان لە نێوان (4.0118–4.5235) و لادانی پێوەری لە نێوان (0. .87958-0. .57772) لەلەنێوان زۆر گەورەو گەورەدایە، بە پلەی یەکەم بڕگەی (16) بریتین لە "پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ بەهێزکردنی متمانە بەخۆبوون لەلای منداڵ."

بەڵام بڕگەی (21) کە بریتیە لە" پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە کۆنترۆڵی هەڵچونە شەڕەنگێزییەکانی منداڵدا" بە پلەی (گەورە) نزمترین لە دێت، ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ ئەنجامی توێژینەوەی (القرشي، 2022).

بەرای توێژەران ئەم ئەنجامە ئەوە دەردەخات کە پرۆگرامی یاخچە لە هەرێمی کوردستان لە ڕوانگەی ماموستایانی باخچەی منداڵانەوە پرۆگرامی خوێندن و پەروەردەکردنی باخچە گرنگی دەدات بە لایەنی هەڵچونی و دەروینەوەی هەموو هەستە نەرێنییەکان و کۆنترۆڵکردنیان لەی منداڵان و بەرودان بە هەستە ـەرێنیەکان وەك متمانە بەخۆبوون ئاشتی ، ئەنجامەکەش دەریدەخات کە ماموستایانی پێیان وایە پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ تایەبتمەندی هەڵچوونی لای منداڵانی باخچە.

ئەنجامی ئامانجی شەشەم:

زانینی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی لای منداڵ چەندە؟

خشتەی (8) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام

بۆ تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی لای منداڵ

ز	بڕگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
21	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە ڕاهێنانی منداڵ بۆ ڕێزگرتن لە ڕێنماییەکان و جێبەجێکردنی.	4.1647	.90164	گەورەیە
22	پرۆگرامی باخچە منداڵ ڕادەهێنێ بە فێربوونی چیرۆکی منداڵان بۆ چۆنیەتی شێوازی مۆڵەت وەرگرتن پێش چونە ژورەوە	4.5059	.57817	زۆر گەورەیە
23	پرۆگرامی باخچە هاندەرە بۆ ئەوەی منداڵ یارمەتي کەسانی تر بدات لەکای پێویستدا.	4.3824	.72221	زۆر گەورەیە
24	پرۆگرامی باخچە یارمەتی منداڵ دەدات بۆ ئەوەی ڕێز لە ئارەزووی هاوڕێکانی بگرێ لەکاتی یاری بەکۆمەڵدا.	4.3529	.70846	زۆر گەورەیە
25	پرۆگرامی باخچە منداڵ ڕادەهێنێ بە چیرۆکی منداڵان بۆ ڕۆڵبینینی کۆمەڵایەتی جیاواز (باوک ،دایک ،باپیر، داپیر	4.5235	.56739	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 8 دەردەکەوێت ناوەندی ژمێرەیی بۆ بڕگەکانی بواری تایەتمەندی کۆمەڵایەتی لە نێوان (4.1647- 4.5235) و لادانی پێوەری لە نێوان (.90164- 56739) ، لەلەنێوان زۆر گەورەو گەورەدایە، بە پلەی یەکەم بڕگەی (25) بریتین لە" پرۆگرامی باخچە منداڵ رادەهێنێ بە چیرۆکی منداڵان بۆ رۆڵبینینی کۆمەلآیەتی جیاواز (باوك، دایك، باپیرو داپیر". بەڵام بڕگەی (21) کە بریتییە لە" پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە راهێنانی منداڵ بۆ رێزگرتن لە رێنماییەکان و جێبەجێکردنی. " بە پلەی (گەورە) واتە نزمترین دێت، بەمەش دەردەکەوێت کە زۆرینەی بڕگەکان بە ئاستی زۆر گەورە دێن لە روانگەی مامۆستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستان، ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ ئەنجامی توێژینەوەی (القرشي، 2022).

بەمەش دەردەکەوێت کە پرۆگرامی باخچەی منداڵان جەختدەکاتەوە لەسەر ئامانجەویژدانیەکان و پتەوکردنی گونجانی کۆمەلآیەتی و پەیوەندییەکۆمەڵایەتییەکان و شارەزاکردنی منداڵ بەڕووڵی خێزان، رێزگرتنی یاسا و رێساکانی ژیان، هەروەها بنیاتنانی تاکێکی دروست و هاوڵاتیەکی چاك و سودی هەبێت بۆ کۆمەڵگاو نیشتمانەکەی.

ئەنجامی ئامانجی حەوتەم:

زانینی ئاستی رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندی رەوشتی لای منداڵ چەندە؟

خشتەی (9) وەڵامی نمونەکان بۆ تایبەتمەندی رەچاوکردنی پرۆگرام بۆ تایبەتمەندی رەوشتی لای منداڵ

ز	بڕگە	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ئاستی رەزامەندی
26	پرۆگرامی باخچە منداڵان بەشداریدەکات لە پایەندبوونی منداڵ بە بەهای راستگۆی	4.5412	.54508	زۆر گەورەیە
27	پرۆگرامی باخچە بەشداری دەکات لەسەر فێرکردنی منداڵ لەسەر چۆنیەتی پاراستنی ئەمانەت.	4.4706	.59759	زۆر گەورەیە
28	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە فێرکردنی منداڵ بۆ پاراستنی مافی کەسانی تر	4.3235	.69319	زۆر گەورەیە
29	پرۆگرامی باخچە منداڵ رادەهێنێ بۆ پابەندبوون بە ئادابی گشتیەوە.	4.4706	.54584	زۆر گەورەیە
30	پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ دورکەوتنەوەی منداڵ لە رەوشتی خراپ.	4.6176	.57639	زۆر گەورەیە

لە خشتەی/ 9 دەردەکەوێت ناوەندی ژمێرەیی بۆ بڕگەکانی بواری تایەتمەندی کۆمەڵایەتی لە نێوان (4.3235- 4.6176) و لادانی پێوەری لە نێوان (.69319- .57639) ، هەموبڕگەکان بەئاستی زۆر گەورەن، بە پلەی یەکەم بڕگەی (30) بریتین لە" پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات بۆ دورکەوتنەوەی منداڵ لە رەوشتی خراپ.". و بڕگەی (26) کە بریتییە لە" پرۆگرامی باخچە بەشداریدەکات لە فێرکردنی منداڵ بۆ پاراستنی مافی کەسانی تر " بە پلەی زۆر گەورە کۆتایی دێت.

بەمەش دەردەکەوێت کە هەموو بڕگەکانی تایبەتمەندی رەوشتی بە پلەی زۆر گەورە دێن لە روانگەی مامۆستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستان، ئەم ئەنجامەش گونجاوە لەگەڵ ئەنجامی توێژینەوەی (القرشي، 2022)، بەرای توێژەرە ئەرێنی ئەم لایەنە بۆ هەموو برگەکان بە ئاستی زۆر گەورە دەگەرێتەوە بۆ ئەوەی وزارەتی پەروەردە لە رێگەی پرۆگرامەوە هەوڵدەدات بۆ بەدیهێنانی ئەمانجە پەروەردەییەکان کە بریتییە لە فێرکردن و ئاشناکردنی منداڵە بە رەوشتی بەرزوو پەسند لەلایەنی کۆمەڵایەتییەوە، و چاندنی بەهاباڵاکان و رەوشتی بەرز لەلایان.

دەرئەنجام

دەرئەنجامی توێژینەوەکە دەریخست کە:

1- رەچاوکردنی پرۆگرام باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بۆ تایبەتمەندییەکانی گەشەی منداڵ بەگشتی لەئاستی زۆر گەورەدایە، رەچاوکردنی تایەبتمەندیەکان بەپێی ریزبەندی تایبەتمەندی رەوشتی بە پلەی یەکەم دێت، پاشان تایبەتمەندی کۆمەڵایەتی، دواتر تایبەتمەندی جەستەیی، پاشتر تایبەتمەندی زمانی ن دوای ئەویش تایبەتمەندی مەعریفي و لە کۆتایدا تایبەتمەندی هەڵچونی بە پلەی شەشەم دێت لە روانگەی مامۆستایانەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی باخچە لە هەرێمی کوردستان.

2- رەچاوکردنی پرۆگرامی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان/ عێراق، بەپێی بە برگەکانی تایبەتمەندییەکانی جەتەستەیی ، زمانی ، مەعریفي ، هەڵچوونی، کۆمەلآیەتی، رەوشتی لەئاستی زۆر گەورەدایە.

راسپاردە:

1- گرنگی زیاتر لەلایەن وزارەتێ پەروەردەوە بە پرۆگرامی باخچەی منداڵان بدرێت" بەشێوەی روون ئامانج و ڕێکارەکانێ بۆ مامۆستایانێ باخچە ڕوونبکرێتەوە.

٢- گرنی زیاتر بەو بوارانە بدرێت کە لە ڕووی دەروناسییەوە گرنگی بە دروستی دەروونی منداڵ بدە، ئامادەبکرێت بۆ ڕووبەڕووبونەوەێ ئاستەنگەکانی ژیان.

٣- هەول بڕێت هەموو باخچەکان حکومێ و ناحکومی بەیەك شێواز پرۆگرامێ خوێندنێ باخچە دابڕێژن" تا نەوەیکێ یەك شێواز پەروەردە هەبێت.

7. پێشنیاز:

1- توێژینەوەی هاشێوەی ئەمە لە شارە جیاوازەکانی تری هەرێمی کوردستان ئەنجام بدرێت.

2- ئەنجامدانی هەڵسەنگاندنی پرۆگرامێ باخچە بە هاوشێوەی ئەم توێژینەوە بە ڕێبازی شیکاری ناوەڕۆکی ئەنجام بدرێت.

سەرچاوە:

- إبراهيم، إيمان يونس و مهدى، إيناس محمد. (2018). إ عداد منهج رياض الاطفال وفقاً لمتطلبات التنمية المستدامة. مجلة الكلية التربية الاساسية. المجلد (24)، العدد (100). ص 721- 740 .

- بدر، تيسير.(2002). متطلبات المناهج الحديثة، القاهره: دار الفكر للنشر والطباعةو التوزيع.

- بدر، سهام محمد. (2010). مدخل الى رياض الاطفال. الطبعة الثانية. عمان. دار المسيرة للنشر والتوزيع..

- الحبيب، على محمد و الهولى، عبير عبدالله .(2009). منهج رياض الاطفال الحديث الانشطة واسس بناءوه. بيروت: دار الفلاح للنشر والتوزيع.

- الحوامدة والعدوان (2012). مناهج رياض الاطفال،عمان،دار ومكتبة الحامد للنشر والطباعة

- دراموند، ماري جين . لالي، مارغاريت. بيو، جيليان. هيسليب، بيتر . ليندون، جيني و بيتزينغ، جين و اخرون.(2000). العمل مع الاطفال نحو تطوير الاستخدام مناهج الطفولة مبكرة، ترجمة عفيف الرزاز. بيروت: ورشة الموارد العربية.

- درويش، منى محمد سلوم. (2020). تحليل محتوى كتاب الخبرات والأنشطة لأطفال التمهيدي 2KG. مجلة الفنون والأدب وعلوم الإنسانيات والاجتماع.)العدد (50): ص ص 213-226 مارس 2020

- السامرائي ،هاشم . اقاعود، ابراهيم والمومنى، محمد (2000)المناهج اسسها_تطويرها_نضرياتها. اربد :دار الامل.

- السلمى ، ايمان(2010). رياض الاطفال (النشاءة، التطور، المناهج). عمان: مكتبة المجتمع العربى للنشر والطباعة والتوزيع.

- شريف، السيد عبدالقادر.(2014). المدخل الى رياض الاطفال، القاهرة: دار الجوهره للنشر و التوزيع.

- الصائغ، ليلى. (2006) . دليل معلمة الروضة. القاهرة: دار لواء للنشر و التوزيع

- العجم، ايمان.(2005).الخصائص النمائية لمرحلة رياض الاطفال، رسالة المعلم، وزارة التربية والتعليم. المجلد43، العدد2.ص ص 14-22.

- عدس، محمد عبدالرحيم. (2009). مدخل الى رياض الاطفال. الطبعة الثالثة.عمان: دار الفكر.

- على ، رازاو ابوبكر و أمين، سلوى أحمد. (2023). كاريگەرێی پرۆگرامێکی فێرکاری پاڵپشت بە چالاکی هونەری بۆ گەشەپێدانی بەهاێ هاونیشتمانی بوون لە لای منداڵانی باخچە. گۆڤاری زانکۆ بۆ زانستە مرۆڤایەتییەکان. زانکۆی سەڵاحەددین. بەرگی (27) ژمارە (١): پەڕە 131-153

- عيسى،ايفال(2005) منهج التعليم فى طفولة المبكرة ومكوناتة، غزة: دارالكتاب الجامعى.

- قبوس، وداد سالم صالح (2021) دور تقنيات التعليم الحديثة في تطوير مناهج رياض اأطفال. مجلة مستقبل العلوم إلجتماعية، مجلة (6) العدد (2) : ص2-22

- القرشي، هال وصل الله خلف الله. (2022). مدى مراعاة منهج رياض اأطفال في المملكة العربية السعودية للخصائص النمائية من وجهة نظر المعلمات". Arab Journal for Scientific Publishing (AJSP) مجلة العربيه للنشر العلمي المملكة العربية السعودية _جامعة الطائف _كلية التربية. العدد خمسة وأربعون تاريخ إلصدار: 2 – تموز – 2022م : www.ajsp.net ISSN: 2663-5798 AJSP ص ص 691- 722.

- مجيد، سوسن شاكر. (2014) اسس بناء الاختارات و المقايس التفسية و التربوية. القاهرة: مركز ديبونو.

- محمد، عواطف ابراهيم.(2004). اساسيات بناء منهج اعداد معلماتریاض الاطفال، عمان: دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة.

- محمود، هند حجازي محمود. (2022). مناهج رياض اأطفال في ضوء خبرات بعض الدول المتقدمة. المجلة العلمية لتربية الطفولة المبكرة مج (1) ـع(٢) يناير 2022م

- الوحيدى، اسماء محمد (2019). سيكولوجيا تعليم الاطفال القراءة والكتابة، عمان: دار ابن النفيس.

- Hedges, H., Cullen, J., & Jordan, B. (2011). Early years curriculum: Funds of knowledge as a conceptual framework for children's interests. Journal of Curriculum Studies, 43(2), 185-205.

Evaluating the Kindergarten Curriculum and Taking into Account the Child's Developmental Characteristics from The Perspective of Teachers

Nazeera Salih Mohammed
Kindergarten department, College of Basic Education University of Sulaimani, Sulaymaniyah, Region of Kurdistan, Iraq
nazeera.mohammed@univsul.edu.iq

Diman Hama Ali
Educational Supervisor at the Directorate of Education in Sulaymaniyah city Sulaymaniyah, Region of Kurdistan, Iraq
dimanhamaali28@gmail.com

Abstract
This study aims to identify the level of compliance with kindergarten curriculum in the Kurdistan Region/Iraq, according to their ranking and the importance of developing physical, language, cognitive, behavioral, social, behavioral characteristics, as well as knowledge of characteristics according to their categories and rankings. The researchers used descriptive analytical approach to achieve the aims of the study. The questioner survey was consisted a 30 item kindergarten questioner survey, which included six areas of children development in kindergarten, the tool was taken from Alqarshy (2022), the two researchers extracted the validity and reliability, the translation validity and internal consistency were used, and the result was significant. Also, the validity was used by the Cronbach alpha coefficient and split-half, and the result was acceptable. The tool was consisted to a random sample of 170 teachers Kindergarten in (10) kindergartens of Sulaymaniyah city. The most prominent results were that the kindergarten curriculum in the Kurdistan Region/ Iraq, for the consideration of child developmental characteristics in general is very high. More ever consideration of characteristics according to the ranking the moral characteristics comes first, then social characteristics, then physical characteristics, then the language characteristics, then cognitive characteristics and finally the emotional characteristics comes in sixth place from the perspective of teachers to evaluate the kindergarten curriculum in the Kurdistan Region. In addition, consider the kindergarten program in the Kurdistan Region / Iraq, according to the items of physical, language, cognitive, behavioral, emotional, sociality and moral at a high level, the researchers made several recommendations based on the results of the study.
Keywords: Kindergarten curriculum - Developmental characteristics -Kindergarten teacher

تقييم منهج رياض ألاطفال ومراعاة الخصائص النمائية للطفل من وجهة نظر المعلمات

نزيرة صالح محمد
قسم رياض،الاطفال كلية التربية الاساسيه،جامعة السليمانية، السليمانية اقليم كوردستان- العراق
nazeera.mohammed@univsul.edu.iq

ديمەن حمه علي
مشرفة التربويه في مديرية العامه في التربية،محافظة السليمانية، السليمانية ،اقليم كوردستان- العراق
dimanhamaali28@gmail.com

ملخص
تهدف هذه الدراسة إلى تحديد مستوى الالتزام منهج رياض الأطفال في إقليم كوردستان/العراق حسب ترتيبها وأهميتها في الخصائص الجسدية واللغوية والمعرفية والسلوكية والاجتماعية والسلوكية، وكذلك معرفة مستوى الخصائص تبعا لفقرات و الاولويتها. استخدم الباحثون الأساليب الوصفية التحليلية لتحقيق أهداف الدراسة، وتم جمع البيانات من خلال توزيع استبيان قياس مستوى رياض الأطفال المكون من 30 فقرة، والذي شمل ستة مجالات لتنمية أطفال رياض الأطفال نقل من دراسة القرشي (2022)، قامتا الباحثتان باستخراج الصدق و الثبات، باستخدام صدق الترجمة والاتساق الداخلي وكانت النتبجة دالة، وايضا لثيات استخدم معامل كرونباخ الفا و التجزئة النصفية وكانت النتيجة مقبولة. ، وزع استبيان على عينة عشوائية مكونة من (170) معلمة رياض أطفال) في محافظة السليمانية، كانت أبرز النتائج أن منهج رياض الأطفال في إقليم كوردستان/العراق، بالنسبة لمراعاة الخصائص النمائية للطفل بشكل عام كبير جدا، ومراعاة الخصائص حسب تسلسل الخصائص الاخلاقية تأتي في المرتبة الاولى ، ثم الخصائص الاجتماعية في المرتبة الثانية، و الخصائص الجسدية تأتي في المرتبة الثالثة، و الخصائص اللغوية في المرتبه الرابعة ، ثم الخصائص المعرفية في المرتبة الخامسة وأخيرا الخصائص الانفعالي تأتي في المركز السادس من وجهة نظر المعلمين لتقييم منهج رياض الأطفال في إقليم كوردستان، وفقا إلى بنود الخصائص الجسمية، اللغوية، المعرفية، السلوكية، الانفعالية و الاجتماعية، الأخلاقيه كان نتائج في مستوى كبير جدا، وأخيرا قدم الباحثون عدة توصيات و مقترحات بناء على نتائج الدراسة.
الكلمات المفتاحية: منهج رياض الأطفال – الخصائص النمائية – معلمة الروضة.